

Gárdosi Rita¹

A CLEVELANDI MAGYAR NYELVOKTATÁS MÚLTJA ÉS JELENE

Abstract

This paper focuses on the circumstances surrounding Hungarian language maintenance in Cleveland, Ohio, home to one of the most important Hungarian-American communities in the USA. Built in the 1890's by Cleveland's Hungarian residents, the first Hungarian schools were organized in the Roman Catholic, Reformed and Greek Catholic Churches on Buckeye Road. St. Emeric Parish, established in 1904 on the nearby west side area, is the location for both the Hungarian School and scouting movement. In higher education, Hungarian Studies had its beginnings in Hungarian cultural courses held at Western Reserve University. As of the 1960s, the center for Hungarian Studies could be found at Cleveland State University. Following a lengthy hiatus, this program has recently been reestablished at the Department of Modern Languages.

Keywords: *teaching Hungarian as a Foreign Language, Hungarian as a Heritage Language; American Hungarians, Hungarian Studies, Hungarian Scouting*

Kulcsszavak: *magyar mint idegen nyelv, magyar származásnyelv tanítása; amerikai magyarok, magyarságtudomány, cserkészzet*

1. Bevezetés: Kik azok a clevelandi magyarok?

Márai Sándor *Halotti beszéd* című versében így ír az ohioi magyarok életéről:

*Szívverésünk titkos beszéd, álmunk zsványoké,
A gyerekek Toldi-t olvasol, és azt feleli: oké.
A pap már spanyolul morogja koporsónk felett:
„A halál gyötrelmei körülvettek engemet!...”
Az ohioi bányában megbicsaklik kezed,
A csákány koppan, és lehull nevedről az ékezet.*

A clevelandi magyarok egy zsugorodó, de mégis élénk és hazafias közösséget formáló csoport. A 2010-es népszámláláson 105 ezer amerikai vallotta magát magyar száрма-

¹ Gárdosi Rita PhD, Fulbright vendégoktató 2014–2015, Cleveland State University, Department of Modern Languages, Cleveland, Ohio; ritugar@hotmail.com

zásúnak, „az amerikai Debrecen” környékén, így jelenleg is Ohióban él a legtöbb magyar származású ember. Nagyjából 6000-en beszélnek otthonukban magyarul, több mint 2000 személy szerepel különböző clevelandi magyar szervezet tagsági listáján, illetve vasárnaponként 400-800 fő jár magyar templomba. Cleveland főkönyvtárának polcain 12 ezer magyar kötet sorakozik (Szentkirályi 2013).

Az itteni magyarság több hullámban érkezett az USA-ba. Az első kivándorlók vagy „óamerikások” az 1870-es évektől az 1920-as évekig érkeztek a jobb anyagi boldogulás reményében, többségük azzal a tervvel, hogy az itt megkeresett pénzen visszatérve otthon földet vesz majd. Az ő nevükhöz fűződik az első magyar templomok, iskolák alapítása, illetve magyar újságokat (az első napilap a *Szabadság*), magyar 2000 fős színházakat, vasárnapi magyar mozikat, önképzőköröket és önszervező társaságokat is indítottak.

Cleveland keleti oldalán egy valóságos magyar városrész kezdett kialakulni a Buckeye Road környékén, melyet „Little Hungary” vagy „Little Danube” néven emlegettek. Köztudott, hogy ebben a kerületben annyira ragaszkodtak az anyanyelvükhöz a magyarok, hogy még az amerikaiaknak is alkalmazkodniuk kellett a magyar szokásokhoz, és nem volt ritka, hogy magyarul is megtanultak. Ezek az „öreg amerikások” segítették a később érkezőket a letelepedésben.

Az 1950-es években idetelepültek az úgynevezett D.P.-k (Displaced persons), középosztálybeliek, közkeletű amerikai-magyar szlenggel a „dípisek”. Az 1956-os forradalom hozta magával a következő nagyobb emigrációs hullámot, a fiatal szabadsággharcosokat.

A magyar származásúak száma az 1980-as években érte el a csúcstól 113 ezer fővel, és Clevelandet a második legnagyobb magyar városként emlegették Budapest után.

2. A magyartanítás kezdetei

Elsőként Cleveland keleti részén, 1893-ban nyílt meg a Szent Erzsébet egyház iskolája: egy földszintes faépület, egyetlen osztállyal és egy tanítóval. Az iskolát fokozatosan bővítették, átépítették, 1900-ban már kétszintes téglapépület adott otthont a több mint 350 tanulónak. A tanítás angolul folyt két Orsolya Rendi apáca segítségével, a magyart és a hittant a plébános tanította (Fejős 1991: 7). 1919-re a beiratkozott diákok száma már elérte az 1114-et (Papp 1981: 188). Az 1905-ben megnyílt nyugati oldali Szent Imre katolikus templom is csatlakozott az oktatás fejlesztéséhez, és a tiszteletes, Magyarországról küldött apácák segítségével, mintegy 150 kisdíák magyar nyelv, történelem és földrajz oktatását látta el. Az 1922-ben épült Magyarországi Szent Margit templom mellé már elemi iskolai épület is került (Papp 1981: 191–194).

A református egyházmegye 1894-ben építtette meg a keletoldali magyar templomát. 1919-ben a szombati illetve a nyári szünidőre eső magyar nyelvi és hittan foglalkozásokat általánosságban mintegy 600 kisdíák látogatta. A görög katolikus egyház nyugatoldali iskolája a harmincas évektől, míg a keletoldali templom az ötvenes

évektől várta a tanulni vágyó diáksereget. A clevelandi Magyar Evangélikus Gyülekezet templomai az 1910-es évektől szintén vállaltak nyári magyar nyelvi oktatást, melyhez általánosságban hetven tanuló csatlakozott (Papp 1981: 194–197). A zsidó egyház vasárnapi iskolájával úgyszintén csatlakozott a tanítói kezdeményezésekhez a húszas évektől (Papp 1981: 207).

Mint a fenti felsorolásból is látható, a magyar nyelvi oktatáskínálatból nem volt hiány, mindazonáltal sajnálatos tényként könyvelhetjük el, hogy a kivándorolt magyarok vallási megosztottsága, illetve az állandó kelet-nyugati városrész között meghúzódó elhatárolódás lényegesen csökkentette az esélyét egy nagy létszámú, viszonylag erős magyar egyház létrejöttének, mely az iskolázás terén is jelentősebb intézményeket tudott volna fenntartani (Fejős 1991: 15). Teljes, mindennapos, az állami iskolákkal egyenrangú és egyházaktól független magyar iskolák huzamosabb idejű fenntartására tehát nem nyílt lehetőség, pedig az igény megfogalmazódott mind a kivándoroltak, mind a magyar kormány elképzeléseiben. Végül a megoldás a szombat-vasárnapi és szünidei oktatás megszervezése, kiterjesztése lett. A kormány azt szorgalmazta, hogy mindegyik egyház előbb-utóbb alakítsa ki ezt az oktatási formát, és arra buzdították az egyházakat, hogy új templomok építésekor megfelelő iskolahelyiséget is létesítsenek (Fejős 1991: 11).

Az oktatás bővítése érdekében a kormány a szünidei iskolák számára egységes tantervet dolgoztatott ki, ennek elkészítését a Julián Egyesület vállalta magára. A tanterv előírta a feldolgozandó anyagot és részletes pedagógiai vezérfonalat adott. A nyári iskola tantárgyai voltak: magyar nyelv (beszéd és értelemgyakorlatok, olvasás, írás, nyelvtan), a magyar nemzet története, alkotmánytan, Magyarország földrajza, éneklés (népdalok, hazafias dalok, egyházi énekek). A rendelet szerint a tanításhoz a hazai elemi iskolai tankönyveket, segédkönyveket kellett használni (Fejős 1991: 12). Később a harmincas években az egész Egyesült Államokra kiterjedő, egy, a felekezeti iskolák közös felügyeletével létrejövő „magyar iskolaszék” felállítását, a tantervek összehangolását és a magyar tárgyak egységesítését szándékoztak elérni – de sajnos, a már fent említett okok miatt is, a terv reménytelennek bizonyult (Fejős 1991: 23).

Az is hamar kiderült, hogy az amerikai magyar tanulóknak nagyobb szükségük lenne kifejezetten az amerikai magyar iskolák számára készített tankönyvekre. A korabeli vélemények jól megvilágítják a probléma gyökerét: „A magyar gyermekeket írni, olvasni, számolni megtaníthatjuk, földrajz, történelem tanításával a magyar haza képét homályosan eszökben, szivükben feltámaszthatjuk, de kétségtelen tény, hogy a már kivándoroltak kint született gyermeke s még sokkal inkább unokája egészen amerikai lesz, aki haza állandó tartózkodásra soha sem fog jönni”. „A könyvet, minden kitűnősége ellenére is, nem használhatjuk. Nem, pedig azon egyszerű oknál fogva, hogy olyan nyelvezettel írták, amelyet az átlag amerikai magyar gyermek képtelen volt megérteni.” „Ezen könyvek itt Amerikában, az angol nyelv grammatikája alapján lettek szerkesztve, s minthogy így tanítja a magyar nyelv elemeit, az angol nyelvet beszélő gyermekeknek sokkal könnyebb elsajátítani azt a szép magyar nyelvet.” „Teljesen hiábavaló hazafias vagy nemzeti érzelmekre hivatkozni, mert a gyermek ezeket vagy nem érti, vagy nem értékeli.” (idézi Fejős 1991).

3. Magyar iskolák 1956 után

Az 1958-ban alakult Magyar Központi Tankönyvbizottság Cleveland városában két magyar iskola fenntartásáról gondoskodott. A város keleti felében Palasics János, nyugati felében pedig B. Kovács Fréda vezetésével felnőttoktatás keretében heti magyar nyelvtanfolyamokat szerveztek magyarul már alig beszélő másod- és harmadgenerációs magyar származású fiatalok részére (Somogyi 1989: 16).

1962-ben nyitotta meg kapuit a Clevelandi Szabadságharcos Kör Reményik Sándor Magyar Nyelviskolója a keletoldali cserkészotthonban. Az iskolában hét éven keresztül átlagosan 60-70 tanuló sajátította el a magyar nyelvi műveltséget. 1969-ben újrászervezték a Buckeye negyed iskoláját, mely Gárdonyi Géza Magyar Iskola néven kezdte meg a magyar nyelvoktatást. Kezdetben a cserkészotthon majd később a Harvey Rice könyvtár és az evangélikus templom adott otthont a tanulóknak.

Szintén 1969-ben egy másik kezdeményezésre a Magyarországi Szent Margit római katolikus egyházközség újabb magyar iskolát szervezett. Itt a nyelvoktatás vasárnap délelőttönként folyt, melyet később Somogyi Ferenc egyetemi tanár magyarságtudományi előadássorozata egészített ki.

Következzen most szemléltetésképpen néhány magyar nyelvoktatás hirdetés a helyi napilapból, a *The Plain Dealer*ből (1966). Jól látható, hogy különböző esti kurzusokról van szó iskolák vagy könyvtárak termeiben (Köszönet Boros Nicholas diákomnak a kutatómunkáért).

Language Classes Set

Hungarian language classes for adults will begin next month.

Enrollment for East Siders will be Feb. 2 and classes will be held on Wednesdays from 7 p.m. to 9 p.m. at Harvey Rice School, E. 116th Street and Buckeye Road S.E.

Enrollment for West Siders will be Feb. 1. Classes will be held Tuesdays from 7 p.m. to 9 p.m. at the Carnegie West Library, Fulton Road and Bridge Avenue S.W.

Courses will be beginning and advanced Hungarian;

will be served. The United American Kolo Dancers will entertain.

Hungarian Classes

Summer sessions at the Hungarian Language School for Children begin at 10 a.m. tomorrow at Audubon Junior High School, 3055 East Boulevard.

Children from eight to 14 in a family.

will enroll and begin their first class in Room 206, The course, sponsored by the Committee for Hungarian

Books and Education, will meet Tuesdays and Thursdays from 10 a.m. to noon.

Tuition is \$5 per child and \$2 for each additional child

Michael Resko will teach, using "Tanuljunk Magyarul" by Resko Janos as a text.

Italian Fete Ends

Italian Sons and Daughters of America rounded out their weekend celebration at the

4. A Clevelandi Magyar Iskola és a Cserkészzet

A clevelandi Magyar Iskola 1958-ban alakult, főként az 1945 utáni emigráció, valamint az 1956-os menekültek gyermekei számára. Az iskola létrehozása szorosan kötődik a cserkész mozgalomhoz, alapításának célja a cserkészmunka folytatása és a magyar keresztény nemzeti öntudat átmentése, a magyar nyelv és kultúra megőrzése (Szentkirályi 2008: 36). Az iskola létrejöttékor – mivel Magyarországról érkezett gyermekeket fogadtak – magyar nyelvi nehézségekkel nem rendelkeztek a tanulók. Mindenki anyanyelvi szinten beszélt magyarul, így az iskolai tevékenységek főként a cserkész vezetőképzéshez kapcsolódtak. A tanulók magyar nyelvi háttere az évek folyamán mára megváltozott, amely szükségszerűen magával hozta a tananyagtartalom változását is (Németh 2008: 280).

Az iskola 1958-ban egy magánháznál kezdte meg működését 36 tanulóval, és a magyar alapismeretek tanítása mellett magyarságismereti tanfolyamokat is szervezett. A cserkészotthon után a tanulás helyszíne a görög katolikus magyar egyházközség, majd a nyugatoldali evangélikus templom és a református egyház lett. A Magyar Iskolát az első húsz évben több mint 600 hallgató végezte el, anyák napján és más alkalmakkor a szereplők száma 32 és 125 között mozgott, a magyar irodalom terjesztéséről pedig nagyszabású könyvkiállítások gondoskodtak (Somogyi 1989: 10-11).

Jelenleg a Szent Imre római katolikus templom és a Cserkészház tantermeiben folyik a hétfő esti magyar oktatás kicsiknek és nagyoknak egyaránt. A tanrendet a péntek esti cserkészgyűlések és a kedd esti Regös néven futó néptánc oktatás egészíti ki.

A Clevelandi Magyar Iskola ma az egyetlen iskola, mely összefogja a kicsiket és nagyokat, ha magyar tanulásról van szó. Fontos követelmény, hogy a gyerekek értsenek magyarul, legtöbbször a cserkész mozgalomban is részt vesz.

Az iskola szülői adományokból tartotta és tartja fent magát, a tanítók cserkészekből és helyi clevelandi magyarokból álló önkéntesek, nem szükséges a tanári végzettség. Ahogy Hajnal Ward is megjegyezte cikkében (2006: 188), „az itteni magyar oktatásnak a legnagyobb problémát mindig is a pedagógusképzés megoldatlansága jelentette. Megfelelő képzés és pedagógus-utánpótlás hiányában a magyar iskolák és cserkészcsapatok a szerencsére hagyatkoznak, és megesik, hogy az alkalmi tanár a véletlenszerűen környéken tartózkodó, nem szakképesített, de lelkes amatőrök sorából kerül ki.” A cserkészek talán még nehezebb helyzetben vannak, ahogy Tarján Gábor (2003) megállapítja: „Manapság az is előfordul, hogy a közelmúltban kivándorolt családból származó kiscserkész jobban beszél magyarul, mint a másodgenerációs cserkészvezető.”

A jelenlegi, 2014/15-ös tanévben, a kilenc oktatóból heten gyerekeket tanítanak, és két személy foglalkozik felnőtt, magyar mint idegen nyelv oktatással. A tanárok életkora 26 és 81 év között ingadozik, hét nő és kettő férfi tanítóról van szó. Az oktatók fele nem rendelkezik felsőfokú végzettséggel, illetőleg négyen tanári képzést kaptak. A diploma hiányát általánosságban legalább húszéves tanítási-nevelői tapasztalat pótolja.

Jelenleg az alsóbb osztályokban a kiscsoportos oktatás során a tanulók az írás, olvasás mellett a magyar kultúrába, történelembe is belekóstolnak versek, és játékok for-

májában. A 3-5 éves gyerekek tanítási módszerei között említik az oktatók a saját készítésű anyagokat, videókat, énekeket és a Zengő ABC-t. Ez a generáció már néha angol magyarázatot is igényel, de a tanárok törekszenek az állandó magyar beszédre. A 6-8 évesek versek, mesék olvasása során tanulnak magyarul. Az Apáczai és Nemzeti Tankönyvkiadó olvasás, szövegértés valamint nyelvtani kiadványait használják az oktatók.

A 9-10 éves diákok nyelvtani alapokról, magyar költők, írók műveiről tanulnak. Az oktató kiemelte a helyesírással és a szókinccsel kapcsolatos problémákat. A 13-14 éves tanulók már irodalom, történelem és földrajz tudományokban is elmélyülnek a Cserkészszövetség által kiadott tankönyv és munkafüzet segítségével. A Magyar Iskola továbbra is együttműködik a Külföldi Magyar Cserkészszövetséggel és 8. osztály után lehetőség van az őrsvetőképző táborban való részvételre. A cserkészvezető-képzés előfeltétele a magyar olvasás és írástudás, illetve a sikeres magyarságismereti vizsga letétele (Szentkirályi 2008: 36).

Általánosságban a gyengébb szókinccset és a szövegértést érzik az oktatók a leginkább fejlesztendő területnek. A tanárok többsége megemlítette az otthoni szülői foglalkozás szükségességét.

Kezdetben az első két osztályban az írás-olvasás tanításához általában magyarországi kiadású könyveket használtak az oktatók, de a többi évfolyamon a második világháborús emigráció tagjai által, a hatvanas-hetvenes években írt könyvek adták a tananyagot. Cleveland saját tankönyvkiadó bizottsággal rendelkezett. Ezen külföldi kiadású könyvek tanulmányozása nagyon izgalmas területnek tűnik, mindazonáltal terjedelmi okokból jelen cikkben nincs lehetőség ezek közelebbi vizsgálatára.

Szót kell ejtenünk a nyári iskolatáborról is, mely szerves része a magyar nyelv és kultúra terjesztésének. Az első iskolatábor 1968 júliusában szerveződött meg a fillmore-i Sík Sándor Cserkészparkban. A Külföldi Magyar Cserkészszövetség által működtetett tábor jellege és felépítése cserkész alapokra épül, ám a részvételnek nem volt soha feltétele a cserkész előélet. Délelőtt a gyerekek korosztály és magyar tudás szerinti csoportokra bontva magyar irodalmat, nyelvtant, történelmet és földrajzot tanulnak. Délután kézműves foglalkozás, népdal, sport és néptánc foglalkozások közül válogathatnak. Minden tábor egy történet köré épül, amit a magyar irodalom klasszikusaiból vagy történelmi eseményekből merítettek. Jelenleg is a táborozók jelentős része clevelandi magyar gyerekek.

2002 óta magyar mint idegen nyelv oktatás is zajlik a Szent Imre falai között. A felnőtt kezdő csoportot oktató egyik fiatal tanárnő clevelandi származású, négy éve tanít magyar nyelvet. Kezdetben a *Halló, itt Magyarország!* című tankönyvet próbálta használni az óráin, de elmondása alapján nehézséget okozott a diákoknak, hogy egynyelvű és nincsenek angol magyarázatok. A tanárnő szerint a legproblémásabb terület a kezdő diákok számára a kiejtés és a helyesírás.

Az én vezetésem alá a másik felnőtt csoport tagjai kerültek, egy majdnem húszfős, inkább idősebb, nagyrészt magyar származású osztály. Jó hangulatú, erősen motivált csoportról beszélhetünk, akik szinte az első perctől itták a szavamat, főleg amikor nyelvtani magyarázatról volt szó. Ezek a tanulók már többszöri nekifutásra kezdenek

neki a magyar nyelv tanulásának, sokszor oktatói nem hozzáértés vagy nem megfelelő tankönyv miatt. Az órán saját fénymásolt anyagot használok sok kommunikációs játékkal.

5. Magyarságtudomány a felsőoktatásban

Az Egyesült Államokban több egyetemen és főiskolán nyílt lehetőség magyar nyelvtanulásra vagy magyar vonatkozású előadások hallgatására az elmúlt évtizedekben (pl. Beloit College, Columbia Egyetem, Kaliforniai Egyetem Los Angelesben, New York-i Egyetem, Ohio Állami Egyetem, Pittsburghi Egyetem, Portlandi Egyetem stb.). Ez azonban a legtöbb esetben félévente néhány fakultatív nyelvórára vagy előadásra korlátozódik kis létszámú csoportokban. A legtöbb amerikai felsőoktatási intézményben a magyarságtudomány egyszemélyes vállalkozás, és a programot fenntartó generáció kiöregedése után utánpótlás nem várható. A magyar mint főszaak eddig egyedül az Indiana Egyetemen, Bloomingtonban volt felvehető (Hajnal Ward 2006: 188).

A clevelandi felsőoktatásban a magyarságtudomány kezdetei a húszas évek végére nyúlnak vissza. 1929-ben Reményi József volt az első, aki az akkori Cleveland College-ban (ma Case Western Reserve University) összehasonlító irodalomtörténeti órák keretében a magyar irodalomról is tartott előadásokat.

Az ötvenes évektől Somogyi Ferenc folytatta a megkezdett munkát: Szent István Magyar Szabadegyetem néven egy kultúrtörténeti előadássorozat indult a nyugat-clevelandi görög katolikus majd református magyar egyházközség termeiben. Ezzel párhuzamosan az 1952-ben megalapított clevelandi Magyar Társaság – melynek alap célkitűzései között szerepelt a magyar kultúra és hazafias érzés ápolása és fejlesztése – a Magyar Önképzőkör helyiségében külön nyelviskolát is szervezett. 1961-ben ebből alakult ki a Magyarságismereti Akadémia, egy kétéves magyarságismereti tanfolyam. Az Akadémia sikerének hatására a Cleveland College magyar nyelven heti kétórás magyar művelődéstörténeti tanfolyamot indított (Somogyi 2013: 34–36). A vezető előadó és a Hungarian Studies Program igazgatója Somogyi Ferenc professzor lett, akinek a nevéhez több magyar irodalomtörténet és történelemkönyv írása is köthető. Az első magyar nyelvi órák is ebben az időszakban kerültek bevezetésre Vaskó Ilona vezetésével (Vardy 1975: 103–104).

1969-ben a Magyar Tanulmányokat a Clevelandi Állami Egyetem (Cleveland State University, CSU) Modern Nyelvi Tanszékére irányították, ahol Oszlányi Róbert vette át a magyar központ vezetését. A Kelet Európai Tanulmányok keretében egy kétéves magyar alapképzés került bevezetésre, mely magyar irodalom, történelem és kultúra tanulmányokon kívül szépirodalmi szövegolvasást és fordítást is tartalmazott. A diákok másodgenerációs magyarok voltak, tehát nem kezdő szinten lévő nyelvtanulók (Vardy 1975: 104).

Részlet Oszlányi professzor beszámolójából (Oszlányi 1970: 33 és 1971: 23):

A végső cél tehát az, hogy a három tanfolyamot elvégző magyar hallgatók kicsiszolt fogalmazási és írásbeli készséggel rendelkezve, irodalmi és történelmi ismeretekkel felszerelve lépnek majd ki az életbe és a saját egyéni meggyőződésük és érzésük szerint csatlakoznak majd társadalmi csoportokhoz, ugyanakkor politikailag is felkészülve használják majd fel tudásukat és ismereteiket nemzeti célok megvalósítására.

Ha minden esztendőben egy maroknyi magyar diák--ebben az évben 21 hallgató--hagyhatja el egyetemünket kifinomodott, kicsiszolt irodalmi- és nyelvtudással, olyan utánpótlással rendelkezik majd az amerikai magyar közösség, amely egy nemzedékre terjedően, biztonssággal képviseli azokat az eszméket, amelyeket a mi kihalt nemzedékünk szívügyének tekint.

A jövő tanévben már olyanok számára is hirdetünk két tanfolyamot, akik már meglehetősen elfelejtették a magyar nyelvet, vagy azt már egyáltalán nem beszélik. Ezzel a magyar nyelv és irodalom tanítása egy öt félévből álló nyelvi tanfolyammá bővül ki.

Az egyetem két könyvet adott ki a nyár folyamán, hogy azok segítségével a hallgatók a magyar nyelvtan ismeretét és annak begyakorlását sajátíthassák el. Ebbeli ismereteik begyakorlásában a Magyar Tudományos Akadémia Helyesírási Szabályainak legutolsó hivatalos kiadása is segítségére van a hallgatóknak, amit egy bécsi könyvkereskedőtől szereztünk be. Irodalmi tankönyvként Tóth Veremund: A magyar irodalom története c. könyvet használjuk, valamint számos más könyv kerül még ezenkívül a hallgatók kezébe, amelvekből a magyar irodalom szépségeit ismerhetik majd meg.

Télen azonban már osztályszerű magyar nyelvoktatás lesz: Fogalmazási és Társalgási gyakorlatokkal. Ennek a tanfolyamnak a részére most írok egy Magyar Stilisztika, Retorika, Poétika c. tankönyvet, amely az Egyetem kiadásában az ősszel fog megjelenni. (A maximális osztálylétszám 24 hallgató lesz.)

A tavasszal pedig két magyar kurzus lesz angol nyelven a magyar irodalomról, történelemről és kulturáról magyarul nem beszélő hallgatók számára. (Lemezek, hangszalagok és k.b. 600 vetített kép.) Az Egyetem két osztályt nyitott erre a célra (275 - 375), mivel száznál jóval több hallgató érdeklődésével számol s így az osztálylétszámot sem korlátozta.

1974 és 1994 között, Oszlányi professzor betegsége után, a magyar oktatás vezetését Lant Theofil, német szakos professzor vette át. A Lakeland Community College szervezésében 1992 és 2012 között volt lehetőség a magyar nyelv tanulására Márkus Imre vezetésével. A húszéves időszak alatt több mint 800 diák vett részt a képzésben.

6. A clevelandi magyar oktatás újjászületik

Csaknem húsz évet kellett várni arra, hogy az egyetemi szintű magyar nyelvi oktatás Clevelandben felébredhessen Csapkerózsika-álmából. 2013 novemberében a Clevelandi Állami Egyetem együttműködést írt alá a budapesti Fulbright (Magyar–Amerikai Oktatási Cse-reprográm) Bizottsággal egy három évre szóló egyezményről, melynek keretében egy magyarországi vendégoktató magyar nyelvet és kultúrát oktat majd az érdeklődők számára.

Az egyezményt Cleveland magyar közösségei tették lehetővé, anyagi és lelki támogatásukkal: a clevelandi Magyar Történelmi Társulat, a Magyar Társaság, a Hungarian Cultural Center of Northeastern Ohio, a Cleveland Magyar Fejlesztési Bizottság, a Cserkész Barátok Köre, a clevelandi Magyar Iskola, a William Penn Társaság, a Magyar Baráti Közösség, a clevelandi Egyesült Magyar Egyletek és egy magánadakozó.

2014 nyarán érkeztem meg egy évre Clevelandbe Fulbright vendégoktatóként, hogy újjáélesszem a magyar nyelv és kultúra programot. Az őszi félévben egy kezdő magyar nyelvtanfolyam indult, melyre 18 diák iratkozott be, és heti kétszer két órában tanulják a nyelvet az érdeklődők. A tanulók nagy része magyar származásnyelvként tanulja a magyart. A „project 60” elnevezésű program keretében a Clevelandi Állami Egyetem 60 éven felüli hallgatói ingyen vehetik igénybe az oktatást, így az órát jelenleg háromnegyed részben ők vették birtokba. Az órák rendkívül kommunikatívak, nagy hangsúly helyeződik a kulturális kérdésekre is. Habár nehézséget okoz a magyart idegen illetve származásnyelvként hallgató diákok együttes tanítása, az órák mégis jó hangulatban zajlanak, egymást jól tudják motiválni a tanulni vágyók. Tankönyvként Szita Szilvia *MagyarOK* című nyelvkönyve kerül kipróbálásra.

A másik órám egy angol nyelvű közép-európai kulturális óra, mely interdiszciplináris jellegű, a most divatos „Memory Studies” tematikáját követi. Az óra a holokausztot és az emigrációt tette központi témájává: magyar kortárs irodalom és film került a tanmenetbe, illetve a clevelandi magyarok történetével is megismertedtünk. Az elmúlt időszakban az órát öt nagyon motivált, különböző hátterű, vegyes korosztályú diák hallgatta.

A tavaszi félévben a nyelvóra folytatódik illetve egy alkalmazott nyelvészet óra keretébe illeszttem be a közép-európai nyelvek megismertetését. A tavaszi félév során egy helyi nyelvtanár, Szentkirályi Endre által fejlesztett on-line magyar kurzus is kipróbálásra kerül és Magyar Filmnapokat is szervezünk.

7. Összefoglalás, feladatok

A nagy múltú Clevelandi magyar nyelvoktatás folytatása, és a helyi egyetem magyar szekciójának felélesztése nagy lépés és egyben példamutató jelenség az amerikai magyar felsőoktatás színterén. Az első évfolyam beindítása sikeresnek mondható, az érdeklődés lassan kezd felélnkülüni főleg a helyi média, a Bocskai Rádió és a különböző magyar fórumok hatására.

A jövőben a legfontosabb feladat az elért pozíció megtartása lenne, illetve annak bizonyítása, hogy a magyar egy élő és modern nyelv, és hogy ez a kezdeményezés élet-

képes az amerikai felsőoktatásban. Ehhez nem csupán a magyar közösségben vagy közösséggel együtt élők támogatása szükséges, de a harmad- vagy akár már negyedgenerációs magyarok figyelmének megragadása, illetve az amerikai fiatalság megnyerése, meghívása a magyar kultúrába. Fejlesztendő terület még a magyarországi és más amerikai egyetemekkel való együttműködés illetve a helyi igényű tananyagfejlesztés is.

Irodalom

- Fejős Zoltán 1991. Az anyanyelvi oktatástól az etnikus kultúra átörökítéséig. (Magyar iskolaügy Amerikában 1890 és 1940 között). *Magyarságkutatás. A Magyarságkutató Intézet évkönyve 1990–1991*: 7–40.
- Hajnal Ward Judit 2006. Tizenöt éves a Rutgers Egyetem Magyar Intézete. *Hungarológiai Évkönyv*: 187–201.
- Németh Szilvia 2008. Hétvégi magyar iskolák az USA-ban – 2008 (Interjú- és dokumentumelemzés). In: Papp Z. Attila (ed.) *Beszédből világ. Elemzések, adatok amerikai magyarokról*. Budapest, 266–300.
- Oszlányi Róbert 1970. Beszámoló a magyar egyetemi hallgatók működéséről a Clevelandi Állami Egyetemen. *ITT-OTT*: 32–34.
- Oszlányi Róbert 1971. A Clevelandi Állami Egyetem magyar tagozata jelenti. *ITT-OTT*: 22–24.
- Papp, Susan M. 1981. *Hungarian Americans and Their Communities of Cleveland*. Cleveland Ethnic Heritage Studies. Cleveland State University.
- Puskás Julianna 2000. *Ties that bind, ties that divide. 100 years of Hungarian experience in the United States*. Ellis Island Series. Holmes & Meier.
- Sabol, John T. 2011. *Cleveland's Buckeye Neighborhood*. Images of America. Arcadia Publishing.
- Somogyi Ferenc (ed.) 1978. *Emlékkönyv. A clevelandi magyar nyelvoktatás 1958–1978*. Cleveland, Ohio.
- Somogyi Ferenc (ed.) 1989. *Emlékkönyv. Az Egyesült Magyar Alap húszévi működéséről 1968–1988*. Cleveland, Ohio.
- Somogyi F. Lél (ed.) 2013. *A Magyar Társaság vázlatos története. A short history of the Hungarian Association*. Árpád Könyvkiadó Vállalat: Cleveland, Ohio.
- Szentkirályi Endre (ed.) 2008. *Clevelandben még élnek magyarok? Visszaemlékezések gyűjteménye*. Cleveland Cserkész Regös Csoport.
- Szentkirályi Endre 2013. *Hungarians in Cleveland 1951–2001: Then and now*. Doktori értekezés. Debreceni Egyetem.
- Szentkirályi Ödön (ed.) 2008. *Magyar Iskola. Cleveland Hungarian School 1958–2008. 50 éves jubileumi emlékkönyv*. Cleveland, Ohio.
- Tarján Gábor 2003. Nemzedékváltás az amerikai magyarságnál. *Magyar Szemle*. http://www.magyar szemle.hu/cikk/20030701_nemzedekvaltas_az_amerikai_magyarsagnal
- Vardy, Steven Bela 1975. Hungarian Studies at American and Canadian Universities. *Canadian–American Review of Hungarian Studies*: 91–121.